

ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՐՈՆՆԵՐԻ ԿՐՈՆԱՊԵՏԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԱՍՏԱՆԱՅՈՒՄ

Սեպտեմբերի 11-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագույն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Սիդնեյից մեկնեց Ղազախստանի մայրաքաղաք Աստանա, ուր սեպտեմբերի 12-14-ը տեղի ունեցավ Համաշխարհային և ավանդական կրոնների կրոնապետերի երկրորդ համագումարը:

Առաջին համագումարը տեղի է ունեցել 2003 թ. սեպտեմբերի 23-24-ին Աստանայում՝ ծառայելով համաշխարհային կրոնների առաջնորդների երկխոսությանը:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի գլխավորած պատվիրակության կազմում էին Արցախի թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Ս. Պարզև արքեպս. Մարտիրոսյանը, Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի Կենտրոնական Կոմիտեում Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի ներկայացուցիչ Ս. Վիգեն եպս. Այքազյանը և Մայր Աթոռի Միջեկեղեցական հարաբերությունների գրասենյակի վարիչ Ս. Հովակիմ վրդ. Մանուկյանը:

Համաշխարհային և ավանդական կրոնների առաջնորդների երկրորդ համագումարը խթան հանդիսացավ տարբեր քաղաքակրթությունների երկխոսության և աշխարհում հանդուրժողականության զարգացման համար: Այս միջկրոնական գագաթաժողովը կազմակերպվել էր Ղազախստանի Հանրապետության ղեկավարության կողմից՝ նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևի նախաձեռնությամբ:

Գագաթաժողովի գլխավոր նպատակն էր տարբեր կրոնների և երկրների ներկայացուցիչների անմիջական շփումը միմյանց հետ:

Կրոնական առաջնորդների քննարկման հիմնական թեմաներն էին՝ խղճի ազատության հարգումը աշխարհի տարբեր մասերում և կրոնի դերը միջազգային անվտանգության գործում:

Համաշխարհային և ավանդական կրոնների կրոնական առաջնորդների երկրորդ գագաթաժողովին մասնակցեցին 43 պատվիրակություններ 20 երկրներից: Գագաթաժողովին իրենց մասնակցությունը բերեցին բոլոր ավանդական կրոնների ներկայացուցիչները: Ժողովին ներկա էին Կ. Պոլսի Տիեզերական Պատրիարք Նորին Ամենապատվություն Բարդուղիմեոս Ա-ն՝ իր շքախմբով, Ռուս Ուղղափառ Եկեղեցու պատվիրակությունը՝ ղեկավարությամբ Բելառուսի մետրոպոլիտ Ֆիլարետի, Կաթոլիկ Եկեղեցու կարդինալ Էջեգարայը՝ Արդարության և Խաղաղության Պապական Խորհրդի նախկին նախագահ, Իսրայելի Ասքանազյան տոհմի գլխավոր ռաբբի Յոնա Մեցգերը և ուրիշներ: Կրոնական առաջնորդներից բացի, ժողովին մասնակցեցին նաև միջազգային մի շարք կազմակերպությունների, այդ թվում և ՄԱԿ-ի, ԵԱՀԿ-ի, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ներկայացուցիչներ:

Այս համաժողովը կազմակերպվել էր պաշտոնապես մակարդակով: Վեհափառ Հայրապետին օդանավակայան դիմավորելու էին եկել Ղազախստանի Հանրապետության

Արտգործնախարարության աշխատակիցները, Ղազախստանում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Լևոն Խաչատրյանը և հայ համայնքի ներկայացուցիչներ:

Ժողովն սկսվեց սեպտեմբերի 12-ին: Գագաթաժողովի աշխատանքներին և բոլոր նիստերին իր մասնակցությունը բերեց Ղազախստանի Հանրապետության նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը:

Առաջին աշխատանքային օրը գագաթաժողովի մասնակիցները հաստատեցին միջկրոնական երկխոսությունների սկզբունքները: Համաձայն նախագծի՝ միջկրոնական երկխոսությունների սկզբունքները ենթադրում են, որ երկխոսությունները պետք է հիմնվեն ազնվության, հանդուրժողականության, համակեցության և փոխադարձ հարգանքի վրա: Դրա հետ մեկտեղ երկխոսություններում չպետք է տեղ գտնեն դավանական անհանդուրժողականությունը, ինչպես նաև չպետք է վիրավորվի երկխոսության մասնակիցներից որևէ մեկի դավանանքը և չպետք է մի կրոնը իշխի մյուսի վրա: Կրոնների երկխոսությունը պետք է նպաստի ազգերի խաղաղ գոյակցությանը և արդյունավետ համագործակցությանը: Նախագծում ընդգծվում է կրոնի կարևորությունը հասարակության համար որպես կառուցողական և կենսունակ ուժի:

Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը գագաթաժողովի բացման խոսքում կարևորեց, որ կրոնական առաջնորդները իրենց քարոզներով մարդկանց չմղեն քաղաքական բախումների, որպեսզի նրանք չծառայեն քաղաքական կամ հակաօրինական որևէ կազմակերպության նպատակներին, որոնք հեռու են աստվածահաճո լինելուց:

Գագաթաժողովի աշխատանքային հաջորդ օրերին իրենց կարծիքներն ու առաջարկությունները ժողովականներին ներկայացրեցին կրոնական առաջնորդներն ու պատվիրակությունների անդամները:

Սեպտեմբերի 13-ին Աստանայում Վեհափառ Հայրապետը հանդես եկավ «Հավատքի ազատություն և հարգանք այլադավանների նկատմամբ» թեմայով բանախոսությամբ:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ

ԾԱՅՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՎ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԵՎ ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԿՐՈՆՆԵՐԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

(Սեպտեմբերի 11-14, 2006 թ., Աստանա)

*Մեծարգո նախագահ Ղազախստանի Հանրապետության,
Հարգարժան հոգևոր պետեր և ներկաներ.*

Այս հավաքը, որ մեզ համախմբել է Ղազախստանի Հանրապետության մայրաքաղաք Աստանայում, չափազանց կարևոր է. մեզ հերթական հնարավորությունն է ներկայացել երկխոսության միջոցով միասնաբար քննարկել և պատասխաններ որոնել մեր ժամանակի բազում հարցերի, որ հուզում են մեզ և մեր ժողովուրդներին: Հա-

մաշխարհային և ավանդական կրոնների հոգևոր առաջնորդների երկրորդ համագումարը կարևոր քայլ է հազարամյակների խաչմերուկում կրոնների առջև ծառացած մարտահրավերները համատեղ հաղթահարելու ճանապարհին:

Բարձր գնահատելով այս համագումարի նախաձեռնությունը, հանուն Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու հոգևոր դասի և բարեպաշտ հոտի ողջունում ենք բոլոր մասնակիցներին և Հայրապետական Մեր օրհնությունն ենք բերում՝ մաղթելով, որ Աստված Իր Բնաստությամբ առաջնորդի մեր սրտերը, միտքն ու մտածումները:

Համագումարի հարգելի մասնակիցներ, թեպետև հաղթահարված են խոչընդոտները՝ մեզ պարտադրված 20-րդ դարում և ուղղված կրոնների բնական և անհերքելի իրավունքների դեմ, այնուհանդերձ այսօրվա թեման՝ *«Դավանանքի ազատություն և այլ կրոնների ներկայացուցիչների նկատմամբ հարգանք»*, պատահական չէ, քանզի այն դեռևս օրակարգում է՝ որպես մեր հասարակական կյանքի հրամայականներից մեկը:

Աստվածապարզ և ազատությունը թանկ է մեզանից յուրաքանչյուրի համար: Նախկին Խորհրդային Միության տարածքում գործող Եկեղեցիները և կրոնները երկար տարիներ պայքարել են դավանանքի ազատության իրավունքի համար և մեծ կորուստների գնով են ձեռք բերել այն: Այսօր դավանանքի ազատությունը երաշխավորված է մեր երկրների Սահմանադրություններով, պաշտպանված տարբեր միջազգային հռչակագրերով, պայմանագրերով ու օրենքներով: Վերջին տարիների մեր փորձառությունը վկայում է, որ Եկեղեցին ոչ միայն հաստատել է ազատ գործելու իր բնական իրավունքը, այլև՝ որ, հակառակ անցնող տասնամյակների մարտնչող և իր ընդգրկվածությամբ ու դաժանությամբ անօրինակ անաստվածության, անհնար եղավ կրոնական զգացումն արմատախիլ անել մարդկանց հոգիներից: Եվ այսօր մենք ականատես ենք, որ հասարակության լայն շերտեր, այդ թվում և երիտասարդությունը, իրենց տեսնում են Եկեղեցու գրկում՝ հավատացած լինելով, որ Եկեղեցին ոչ միայն աղոթքի և խորհրդածությունների վայր է, այլև արժեքների օրրան և հասարակության բարոյական կյանքի ուղեցույց:

Այնուհանդերձ, հակառակ դավանանքի ազատության ուղղությամբ անժխտելի ձեռքբերումների, աստվածամարտ համայնավարական գաղափարախոսությունը հաղթահարած մեր հասարակությունները բախվում են 21-րդ դարի նոր մարտահրավերների: Մենք հաճախ ականատես ենք դառնում քաղաքական և տնտեսական խնդիրները, ազգամիջյան հակամարտությունները և տարաձայնությունները կրոնական լույսի ներքո ներկայացնելու միտումի:

Դրանում նվազ չէ նաև մամուլի, հեռուստատեսության և զանգվածային այլ լրատվամիջոցների ազդեցությունը, որոնք, երբեմն անգամ տեղյակ չլինելով հակամարտությունների էությանը, փորձում են պարզապես այդ խնդիրները փոխադրել կրոնական դաշտ: Հաճախ ականատես ենք դառնում կրոնական զգացումները վիրավորելու փաստերի և շարունակում ենք չմիջամտելով հարևանցի անտարբեր դիտել, թե ինչպես են սրբապղծվում սրբավայրերը, բարբարոսաբար ոչնչացվում ինչպես կրո-

նական, այնպես էլ ընդհանուր մշակութային և համամարդկային նշանակություն ունեցող արժեքներ սոսկ այն պատճառով, որ ստեղծվել են ավանդական որևէ դավանանքի պատկանող մի այլ ժողովրդի կողմից: Հրատապ ենք համարում դիմել կրոնական հարանվանությունների ներկայացուցիչներին, գրականության և արվեստի գործիչներին, համաշխարհային լրատվամիջոցներին, բոլորին, ովքեր կարող են իրենց խոսքով ու գործերով նպաստել սիրո, բարեկամության հաստատմանը և կոչել բոլորին իրենց ջանքերն ուղղել միմյանց արժեքների և տարբեր կրոնների ներկայացուցիչների կրոնական զգացումների նկատմամբ հանդուրժողականության և հարգանքի քարոզչությանը:

Մյուս կողմից, գուտ աշխարհիկի հետևորդները հոգևոր արժեքների և ավանդությունների քննադատությամբ փորձում են նվազեցնել Եկեղեցու և կրոնի դերը հոգևոր և բարոյական արժեքների ձևավորման և պաշտպանության գործում, մեկուսացնել այն հանրային կյանքից: «Խղճի ազատությունը» մեկնաբանվում է իբրև ազատություն խղճից, ազատություն երկրպագելու ոչ թե Աստծուն, այլ այլազան կուռքերի, ներառյալ դրամը, իշխանությունը և այլն: Աշխարհայնացված աշխարհի արժեքները փաստորեն փոխակերպվում են, և կրոնը դառնում է «ազատ շուկայի» առարկա հատկապես ԱՊՀ երկրներում, ուր արդի ժամանակաշրջանը հատկանշված է նոր կրոնական հոսանքների և քայքայիչ տոտալիտար ադանդների աննախադեպ տարածումով, որոնք հայտնի են իրենց հոգեորսական գործունեությամբ և դրամական հնարավորություններով, որոնք բավական գործունե են մեր երկրների ներկայիս սոցիալական պայմաններում:

Մեզ համար հրատապ է ոչ միայն կրոնական ազատությունը հարգելու սկզբունքը, այլև ազգերի ինքնության պահպանության, նրանց կրոնական զգացումները հարգելու խնդիրը, ազգերի իրավունքի և ազատության ճանաչումը՝ պաշտպանելու իրենց նախնյաց հոգևոր-մշակութային ժառանգությունը, դարերով ձևավորված ազգային արժեքների համակարգը, որը հիմքն է տվյալ ազգի ինքնության:

Հայ ժողովուրդը, հակառակ պատմության ընթացքում իրեն բաժին ընկած փորձությունների և չարչարանքների, հակառակ 1915 թ. ցեղասպանության, պահպանել է հավատն ու ինքնությունը. հավատը, որի կարևոր բաղկացուցիչներից է Տիրոջ առաքյալի պատգամը. «Եղբայրասիրությունը թող հաստատ մնա ձեր մեջ: Մի՛ մոռացեք օտարասիրությունը» (Եբր. ԺԳ 1-2): Այսօր լինելով աշխարհասփյուռ, մեր ժողովրդի և Եկեղեցու զավակները հավատարիմ մնացին այս պատգամին՝ մշտապես հարգելով այլ ավանդույթները և կրոնները, մյուս ժողովուրդների հետ միասին քայլելով համագործակցության և բարի արարումների արահետով: Քանզի հավատում են, որ այնտեղ, ուր սեր կա, Աստված է Իր օրհնությամբ և խաղաղությամբ:

Մեր գնահատանքը հայտնելով համագումարի կազմակերպիչներին՝ գլխավորությամբ Ղազախստանի հանրապետության նախագահի, Մենք ողջունում ենք նման համաժողովների հրավիրումը, որոնք ծառայում են նաև կրոնների ներկայացուցիչների միջև անմիջական կապերի և շփման փոխըմբռնման, հարգանքի և համագործակցության ոգու հաստատմանը:

Աղոթք ենք վերառաքում Ամենողորմ Տիրոջը՝ հաջողությամբ պսակելու կրոնական առաջնորդների համաժողովի աշխատանքները:

Պահապան և Հույս հավատացյալների, Բարձրյալ Տե՛ր, Քո Սուրբ Աջի հովանու ներքո պահի՛ր ու պահպանի՛ր ողջ աշխարհը, շնորհի՛ր ուժ և կարողություն կրոնների ներկայացուցիչներին իրենց պատասխանատու առաքելության մեջ, զորացրո՛ւ ժողովուրդների մեջ սիրո և եղբայրության ոգին և առաջնորդի՛ր մեզ ամենքիս դեպի բարին և խաղաղություն: Ամեն:

Գազաթաժողովի երկրորդ օրը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հանդիպեց Ղազախստանի Հանրապետության նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևին և մոտ 20 րոպե առանձնազրույց ունեցավ նրա հետ:

Գազաթաժողովի մասնակիցները հյուրընկալվեցին նաև Ղազախստանի Հանրապետությունում ԱՄՆ արտակարգ և լիազոր դեսպան Ջոն Օրդվեյի կողմից դեսպանի նստավայրում: Ջոն Օրդվեյը, որ երկար տարիներ եղել է ԱՄՆ-ի արտակարգ և լիազոր դեսպանը Հայաստանի Հանրապետությունում, բարեկամական հարաբերությունների մեջ է Վեհափառ Հայրապետի հետ: Նորին Սրբությունը անմիջական և մտերմիկ զրույց ունեցավ դեսպանի հետ:

Ժողովի մասնակիցներին հյուրընկալեց նաև Ղազախստանի նորակառույց մայրաքաղաք Աստանայի քաղաքապետը:

Ժողովի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը առանձնազրույցներ ունեցավ Կոստանդնուպոլսի Տիեզերական Պատրիարք Բարդուղիմեոս Ա-ի և Իսրայելի գլխավոր Ռաբբի Յոնա Մեցգերի հետ: Վեհափառ Հայրապետը հանդիպեց նաև Եվրախորհրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովի նախագահ Ռենե վան դեր Լինդենի հետ:

Ղազախստանում տեղի ունեցող գազաթաժողովը լուսաբանվում էր տեղական և միջազգային լրատվամիջոցներով: Ի դեպ, հարկ է շեշտել, որ Վեհափառ Հայրապետը իր բանախոսության մեջ անդրադարձավ Հայոց Ցեղասպանության դատապարտման փաստին, ինչը ներկաները ընդունեցին ծափողոցուններով:

Համաշխարհային և ավանդական կրոնների առաջնորդների գազաթաժողովին հատուկ սրահներ էին տրամադրվել իրենց կրոններն ու մշակույթը ներկայացնելու համար, որոնցից մեկում էլ Ղազախստանի հայ համայնքի և Հայաստանի Հանրապետության դեսպանության ջանքերով ներկայացվեց Հայ Եկեղեցին և մշակույթը:

Վեհափառ հայրապետի այցը Ղազախստան կարևորվում է ոչ միայն կրոնական առաջնորդների գազաթաժողովով, այլև տեղի հայկական համայնքի կյանքին ծանոթանալով: Ղազախստանում բնակվում են շուրջ 25 հազար հայեր և կան 13 համայնքային կազմակերպություններ: 2004 թ. Ղազախստանում ստեղծվել է «Հայ համայնքային կառույցների ասոցիացիան»:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գլխավորած պատվիրակությունը սեպտեմբերի 26-ին վերադարձավ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

*ԷԴՈՒԱՐԴ ՄՐԿ. ԽԱՀԱՏԻՅԱՆ
Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժին*